

5.3.2021

Opetus- ja kulttuuriministeriö

Viite: Opetus- ja kulttuuriministeriön lausuntopyyntö

Lukiodyplomiselvitys 2020

Opetus- ja kulttuuriministeriö on 19.12.2019 antanut kolmelle selvityshenkilölle tehtäväksi selvittää, miten lukiodyplomit tulisi järjestää osana lukiokoulutusta siten, että kaikilla opiskelijoilla olisi yhdenvertaiset mahdollisuudet niiden suorittamiseen ja millaisia lukiodyplomien tulisi olla, jotta ne palvelisivat parhaiten opiskelijoiden osaamisen syventämistä ja olisivat hyödynnettävissä korkeakoulujen opiskelijavalinnoissa.

Selvitystoimeksiannon mukaisesti on valmisteltu Lukiodyplomiselvitys 2020. Selvityksessä on selostettu lukiodyplomien nykytila sekä eri toimijoiden näkemyksiä lukiodyplomijärjestelmään. Selvityksen keskeisimmät johtopäätökset ja suositukset ovat seuraavat: 1) kuvataiteen, liikunnan ja musiikin lukiodyplomien suorittaminen asetetaan kaikkia lukiokoulutuksen järjestäjiä velvoittavaksi. Muissa lukiodyplomeissa järjestäminen olisi vapaaehtoista; 2) muodostetaan kansallinen rakenne voimassa olevassa lukioasetuksessa määritellyn kehittäjäluokoverkoston varaan; 3) suoritettulla lukiodyplominäytöllä voisi korvata ns. viidennen ylioppilastutkintokokeen. Lukiodyplomista annettaisiin erillinen todistus, joka olisi ylioppilastutkinnon liite; sekä 4) lukiodyplomien arviointiin luotaisiin kansallinen malli.

Opetus- ja kulttuuriministeriö on pyytänyt valtiovarainministeriöltä lausuntoa lukiodyplomiselvityksestä. Pyydettyä lausuntonaan valtiovarainministeriö toteaa seuraavaa.

Yleistä

Lukiolain (714/2018) 61 §:n mukaan lukiolaissa tarkoitettua toimintaa varten myönnettävästä rahoituksesta säädetään opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetussa laissa (1705/2009), rahoituslaki. Rahoituslain mukaan lukiokoulutuksen valtionosuus myönnetään laskennallisin perustein. Lukiokoulutuksessa rahoitus määräytyy opiskelijamäärän ja opiskelijaa kohti määrätyn yksikköhinnan tulon perusteella. Kunnan rahoitusosuus opetustoimen käyttökustannuksiin lukiokoulutuksessa on n. 58 prosenttia kunnan rahoitusosuuteen kuuluvista valtionosuusperusteista.

Vuoden 2021 valtion talousarviossa on momentilla 29.20.35 varattu lukiokoulutuksen valtionosuuksiin yhteensä 198,439 milj. euron määräraha. Määräraha sisältää muun muassa lukiouudistuksen toimeenpanoon varatun 3,5 milj. euron määrärahan. Vuosien 2019 – 2022 julkisen talouden suunnitelmassa on lukiouudistusta koskevan hallituksen esityksen kustannusvaikutuksiin varattu 380 te vuonna 2019, 750 te vuonna 2020, 4 milj. euroa vuonna 2021 ja 8,530 milj. euroa vuonna 2022. Vuosien 2021 – 2023 tarkistetussa kehityksessä varattiin lukiokoulutuksen yksikköhinnan vahvistamiseen 7,5 milj. euron vuosittainen määräraha.

Julkisen talouden tilanne on vakava. Julkisen talouden alijäämä jää mittavaksi vuoden 2020 heikon suhdannetilanteen ja Covid-19 –epidemian vuoksi toteutettujen tukitoimien vuoksi. Talous elpyy tänä vuonna, mutta julkinen talous jää taantuman jälkeen heikompaan tilaan kuin ennen epidemian alkua. Lähivuosina näkyvissä oleva talouskasvu ei riitä vahvistamaan julkisen talouden rahoitusasemaa ennalleen, ja julkinen talous pysyy alijäämäisenä koko 2020-luvun alkupuoliskon. Julkisessa taloudessa vallitsee rakenteellinen menojen ja tulojen välinen epätasapaino. Mahdollisia rahoitustarpeita koskevat asiat käsitellään ja päätetään valtiontalouden menokehyksen puitteissa valtion talousarviossa ja julkisen talouden suunnitelmassa sovittaen ne yhteen muiden julkisen talouden menotarpeiden kanssa.

Lukiodiplomiselvityksen kustannusvaikutuksista

Lukiodiplomiselvityksessä ehdotetaan kolmen oppiaineen lukiodiplomin muuttamista koulutuksen järjestäjää velvoittavaksi. Ehdotuksen vaikutus lukiokoulutuksen kustannuspohjaan on selvityksen mukaan noin 4 milj. euroa. Lukiodiplomin aseman vahvistaminen osana ylioppilastutkintoa aiheuttaisi lisäkustannuksia diplomin arvioinnin uudistamisen vuoksi arviolta noin 0,41 milj. euroa. Muita ehdotuksista aiheutuvia kustannuksia olisivat ylioppilastutkintolautakunnalle aiheutuvat lisäkustannukset sekä täydennyskoulutuksesta aiheutuvat kustannukset. Selvityksessä ehdotetaan Opetushallitukselle useita tehtäviä, joista voi arvioida myös aiheutuvan virastolle jonkin verran kustannuksia.

Kolmen oppiaineen lukiodiplomin muuttaminen koulutuksen järjestäjälle velvoittavaksi olisi uusi tehtävä kunnille lukiokoulutuksen järjestäjinä. Ennen kuin selvityksen ehdotuksiin voidaan ottaa tarkemmin kantaa, ehdotusten kustannusvaikutukset tulisi selvittää esitettyä yksityiskohdaisemmin kaikkien eri toimijoiden osalta. Jatkovalmistelussa on tarpeen arvioida ehdotusten kustannukset koko julkiselle taloudelle sekä erikseen kuntataloudelle ja eri kokoisille kunnille samoin kuin arvioida ehdotusten toteuttamisen tarkoituksenmukaisuus ja mahdollisuus aika-tilaan.

Selvityksen ehdotusta rakentaa lukiodiplomi uudistukset kehittäjälukioverkoston varaan voidaan sinänsä pitää tarkoituksenmukaisena ja kustannustehokkaana ratkaisuna. Menettelyn voi arvioida lisäävän osaltaan myös yhdenvertaisuutta ja yhtenäisyyttä lukiodiplomien tarjoamisessa ja järjestämisessä.

Valtiosihteeri kansliapäällikkönä

Juha Majanen

Osastopäällikkö, budjettipäällikkö

Sami Yläoutinen